

A horizontális korlátozásokra vonatkozó európai szabályozás felülvizsgálata

Váczai Nóra, Gazdasági Versenyhivatal
Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület Konferenciája
2023. november 10.

A szabályozás elemei

Bizottság (EU) 2023/1066 Rendelete az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke (3) bekezdésének a kutatás-fejlesztési megállapodások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról
>> 456/2023. (X. 5.) Korm. Rendelet a kutatási és fejlesztési megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről

Bizottság (EU) 2023/1067 Rendelete az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke (3) bekezdésének a szakosítási megállapodások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról
>> 467/2023. (X. 12.) Korm. Rendelet a szakosítási megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről

Bizottság közleménye – Iránymutatás az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikkének a horizontális együttműködési megállapodások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról

A felülvizsgálat mozgatórugói

A korábbi csoportmentességi rendeletek hatálya 2022. december 31. volt (amelyet a Bizottság fél évvel meghosszabbított)

A felülvizsgálat keretében a Bizottság számos érdekelt véleményét beszerezte a szabályozás hatékonyságának, hatásosságának, relevanciájának, koherenciájának és EU-szintű hozzáadott értékének feltárása érdekében (kérdőíves felmérések, szakértői kutatás, tervezetek nyilvános konzultációra bocsátása)

További források: vertikális szabályozás felülvizsgálata, digitális kor versenypolitikájáról szóló különleges jelentés, versenyjog és Green Deal, JRC kereskedelmi szövetségekkel kapcsolatos felmérése, 2020. évi K+F befektetési trendekkel kapcsolatos felmérés, 2020. novemberi IP akcióterv

Horizontális együttműködések értékelésének általános elvei

Lehetséges előnyök:

- kockázatok, költségek csökkentése
- beruházások fokozása
- know-how egyesítése
- minőség / választék fejlesztése
- gyorsabb innováció

Lehetséges hátrányok:

- résztvevők döntéshozatali függetlenségének csökkentése
- összejátszás megkönnyítése
- versenyellenes piaclezárás

Elemzési lépések:

- versenykorlátozó-e (cél vagy hatás alapon – a „súlyponti elem” talaján)
- egyedi mentesség feltételei teljesülnek-e (hatékonyság-növekedés, korlátozások nélkülözhetetlensége, fogyasztók méltányos részesedése, verseny jelentős részben történő kizárásának hiánya)

K+F megállapodások I.

Kritikák:

- Túl komplex
- Egyes definíciók pontosításra, kiegészítésre szorulnak
- Hatály kérdése (alapkutatásra is terjedjen ki / fizetett K+F-re ne)
- Mentességi feltételeinek tisztázása
- 25%-os küszöb rugalmatlansága

A(z új) csoportmentességi rendelet:

- Nem versenytársak közötti K+F megállapodás mentesül
- Versenytársak közötti K+F megállapodás 25% alatti részesedés esetén mentesül a K+F tevékenység időtartamára + 7 évig tartó közös hasznosításra (vagy még azon is túl)
- K+F eredményéhez teljeskörű hozzáférést kell biztosítani a feleknek, nem közös hasznosítás esetén a felek hasznosításhoz elengedhetetlenül szükséges know-how-jához is

K+F megállapodások II.

A(z új) csoportmentességi rendelet:

- Különösen súlyos korlátozások: K+F tevékenység korlátozása, termelés vagy értékesítés korlátozása, K+F tevékenység eredményének árrögzítése, piac-/vevőfelosztás
- Kizárt korlátozások: egyes szellemi tulajdonjogok érvényessége megtámadásának korlátozása, eredmények harmadik felek általi hasznosításának korlátozása
- Mentesség egyedi esetekben történő visszavonásának lehetősége (Bizottság vagy versenyhatóság): harmadik felek K+F tevékenységének, illetve a szerződés szerinti termékek / technológiák piacához való hozzáférésnek a jelentős korlátozása, eredmények harmadik felek irányába való - objektív indok nélküli - hasznosításának hiánya, szerződés szerinti termékek / technológiák vonatkozásában nincs hatékony verseny, innovációs verseny korlátozása

K+F megállapodások III.

Horizontális iránymutatás:

- Csoportmentesség alkalmazásának részletes magyarázata
- Csoportmentességen kívül eső megállapodások értékelése
 - Általában nem versenykorlátozó: nem versenytársak közti K+F megállapodás (pl. korábbi házon belüli K+F kiszervezése kutatóintézet, szakosodott vállalkozás részére), alapkutatással kapcsolatos együttműködés
 - Versenykorlátozó célú: fő funkció nem a K+F végzése, az csak egy kartellben való részvétel leplezését szolgálja (pl. bizonyos termékek / technológiák piacra lépésének / továbbfejlesztésének akadályozása)
 - Versenykorlátozó hatású: a megállapodás kedvezőtlen hatást gyakorol a termékek árára, minőségére, innovációjára a termékek/technológiák piacain, vagy információcserével jár
 - Egyedi mentesség feltételeinek vizsgálata (beruházások megtérülésének kockázata, időtávja, egyes hatások visszafordíthatatlansága)

Szakosítási megállapodások

Kritikák:

- Egyes definíciók pontosításra, kiegészítésre szorulnak
- Hatály kérdése (egyoldalú szakosítás kettőnél több fél között is)
- 20%-os küszöb rugalmatlansága

A(z új) csoportmentességi rendelet:

- Rendelet hatálya: a kettőnél több fél közötti egyoldalú szakosításra is kiterjed, ami különösen KKV-k számára releváns
- Mentésülés: 20% alatti részesedés esetén (szakosított termékekre és továbbfeldolgozott termékekre is vonatkozik)
- Különösen súlyos korlátozások: árrogzítás, termelés / értékesítés korlátozása, piacok / vevők felosztása
- Mentesség egyedi esetekben történő visszavonásának lehetősége (Bizottság vagy versenyhatóság): különösen ha a piac koncentrált és a verseny már eleve gyenge (többi szereplő piaci pozíciója, párhuzamos megállapodások hálózata, piaci szereplők közötti kapcsolatok)

Gyártási megállapodások

Horizontális iránymutatás:

- Csoportmentesség alkalmazásának részletes magyarázata
- Csoportmentességen kívül eső gyártási megállapodások értékelése
 - Versenyaggályok: felek közötti közvetlen verseny korlátozása, beszállítói összejátszás, piaclezárás
 - Versenykorlátozó célú: árrögzítés (kivéve ha közös a forgalmazás), kibocsátás korlátozás (kivéve közös gyártási volumen), piac / vevőfelosztás
 - Versenykorlátozó hatású: kis eséllyel versenykorlátozó hatású, ha (i) nem versenytársak közötti, (ii) önállóan objektíve nem lenne megvalósítható vagy (iii) a felek nem rendelkeznek piaci erővel
 - Egyedi mentesség feltételeinek vizsgálata (költség-duplikációk elkerülése, minőség / választék növelése, technológiai fejlődés, nagyobb rugalmasság a keresletváltozásokra való reagálásban, méret- vagy választékgazdaságosság)
- Mobil hálózatmegosztási megállapodások

Beszerezési megállapodások

Közös beszerzés célja: vevői erő elérése >> alacsonyabb ár, nagyobb választék, jobb minőség, versenyképesség fokozása >> általában nem versenykorlátozó célú (közös tárgyalások a vevők és szállítók között)

Szabályozás hatálya: Beszerzési tárgyalásokra is vonatkozik

Versenykorlátozó cél:

- Vevői kartell: vevők a szállítók nélkül folytatnak egyeztetéseket egymással, amelynek révén összehangolják magatartásukat, szállítóval szembeni stratégiájukat, csökkentik az egymás közti versenyt, információt cserélnek
- Versenytárs kizárására irányuló beszerzői együttműködés (horizontális bojkott)

Versenykorlátozó hatás:

- Mind a beszerzési, mind az értékesítési piacra gyakorolt hatás vizsgálendő
- 15% alatti részesedés esetén nem valószínű káros hatás, de minél nagyobb a piaci erő és/vagy a beszerzés aránya, annál nagyobb az esélye
- Beszerzés / szállítás ideiglenes felfüggesztése, azzal való fenyegetőzés önmagában nem versenykorlátozó célú, többi hatással együtt vizsgálendő

Értékesítési megállapodások

Szabályozás hatálya: értékesítési együttműködések széles spektruma (minden értékesítési funkcióra kiterjedő vagy csak részleges; forgalmazási megállapodások is ide tartozhatnak, ha a felek tényleges vagy potenciális versenytársak)

Versenykorlátozó cél:

- kizárólag közös értékesítésre koncentrálnak (árrögzítés, kibocsátás-korlátozás, piacfelosztás)
- kivéve, ha olyan piacra való belépést tesz lehetővé, amit a felek önállóan nem tudtak volna megvalósítani
- Nem kölcsönös megállapodásoknál kisebb a korlátozás esélye

Versenykorlátozó hatás:

- 15% alatti részesedés esetén nem valószínű káros hatás, de minél nagyobb a piaci erő és/vagy a közösen viselt költségek aránya, annál nagyobb az esélye

Közös ajánlattétel

Információcsere

„Járolékos” információcsere: más együttműködéshez vagy fúzióhoz kapcsolódik
> > nélkülözhetetlenségi és arányossági mérce

Önállóan értékelendő információcsere:

- veszélyei: összejátszás megkönnyítése, piaclezárás
- lényeges szempontok: információk jellege, bizalmassága, részletezettsége, kora, információcsere gyakorisága, piac átláthatósága, koncentráció foka, piacra lépési akadályok, termékek homogenitása, szereplők közötti hasonlóság szintje, kereslet / kínálat stabilitása
- egyoldalú közlések: elhatárolódás szükségessége; nyilvános bejelentések esetén a fogyasztói relevancia fontossága
- közvetett információcsere: szolgáltató, platform, online eszköz, algoritmus, ügynökség, szakmai szervezet, piackutató, beszállító, ügyfél révén – információ átadása továbbítási szándékkal vagy továbbítás ésszerű előre láthatósága, közvetítő és fogadó fél a célokkal tisztában volt, saját magatartásával hozzá kívánt járulni
- versenykorlátozó célzat: jelenlegi és jövőbeni árképzés, kapacitás, stratégia, kereslet, jövőbeni értékesítés, termékjellemzők

Megelőzést szolgáló intézkedések

Szabványok

Szabványosítási megállapodások

- Lehetséges veszélyek
 - versenyellenes információcserével párosul
 - szabvánnyal vagy annak egy részével szembeni versenyző eljárások kizorítására irányul
 - eredményekhez való hozzáférés korlátozott
- Nem jellemző a versenykorlátozás, ha
 - több önkéntes szabvány között tényleges versenyhelyzet áll fenn, vagy
 - a részvétel nyitott, a megfelelés nem kötelező, az elfogadási folyamat átlátható, a hozzáférés FRAND alapú, az elengedhetetlenül szükséges szellemi tulajdonjogokról előzetes tájékoztatás volt (részletes vagy általános feltárás)

Szabványos szerződési feltételek:

- Veszélye: innováció / minőség / választék korlátozása (ha a szabványfeltételek meghatározzák a végtermék jellemzőit), értékesítési feltételekre (árra) gyakorolt hatás, piactalépés szempontjából fontos szabványfeltételekhez való hozzáférés korlátozása
- Versenykorlátozás esélye kisebb, ha az alkalmazás nem kötelező, a piac nem koncentrált, a végterméknek egy (kisebb) részét érinti, elengedhetetlenül szükséges a termék piacra viteléhez

